

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Tvorivosť a podnikanie: nástroje na prekonanie krízy (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 48/09)

Spravodajkyňa: **pani SHARMA**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 18. februára 2010 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Tvorivosť a podnikanie: nástroje na prekonanie krízy“.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra) prijal 109 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod – „Most“

V záujme prekonania finančnej krízy a riešenia otázok nezamestnanosti, chudoby, nerovnosti, globalizácie a klimatických zmien musí Európa otvoriť myseľ svojich občanov.

1.1 Toto stanovisko sa zaoberá prínosom **tvorivosti** a **podnikania** ako nástroja na prekonanie krízy, pričom sa zameriava na investovanie do **ľudského kapitálu** formou vyzdvihovania a podporovania **aktívneho prístupu**.

1.2 Pojem podnikanie sa v Európe zvyčajne spája so založením podniku, malými a strednými podnikmi, ziskom a sektormi sociálneho podnikania. Podnikanie je **„schopnosť jednotlivca zmeniť myšlienky na skutky“**, preto nemožno podceňovať alebo dokonca opomíňať jeho význam pre spoločnosť, predovšetkým v čase krízy. Zahŕňa:

- tvorivosť, inováciu a prijímanie rizika,
- schopnosť plánovať a riadiť projekty tak, aby sa dosiahli stanovené ciele,
- podporu v každodennom živote doma a v spoločnosti,
- zamestnancov, ktorí sú si vedomí kontextu svojej práce,
- schopnosť využívať príležitosti,
- základ špecifickejších zručností a vedomostí potrebných pri zakladaní podniku zameraného na spoločenskú alebo obchodnú činnosť⁽¹⁾.

2. Závery a odporúčania

2.1 Cieľom tohto stanoviska je nájsť spôsoby, ako zhodnotiť potenciál občanov EÚ a aktivovať ho. Využíva inkluzívny prístup na tvorbu príležitostí pre väčší počet ľudí bez ohľadu na ich vek, pohlavie, rasu, schopnosti či sociálne podmienky. Znevýhodneným skupinám sa však musí venovať pozornosť v špecifických regionálnych, národných a európskych programoch na podporu *tvorivosti a podnikania*, aby sa tak upravili nerovnosti v spoločnosti.

2.2 Zaoberá sa týmito otázkami:

- ako zachovať rôznorodosť Európy, no zároveň ju pretvoriť na spoločnú identitu,
- ako vytvoriť z Európy PRIAZNIVÉ PROSTREDIE a zvýšiť vplyv jej občanov,
- ako vytvoriť Európu založenú na hrdosti, ambíciách a hodnotách, ktorej občania by boli jej vyslancami a tešili by sa z dosiahnutého úspechu.

2.3 V dôsledku finančnej krízy EHSV uznáva potrebu podnecovať tvorbu pracovných miest a vytvárať zdravé a udržateľné hospodárstvo v jednotlivých členských štátoch. Kvalitná práca si vyžaduje kvalitné podnikanie, ako aj investovanie do verejného i súkromného sektora s cieľom dosiahnuť medzinárodnú konkurencieschopnosť. Podnikanie je nástrojom, ktorým možno tejto výzve čeliť, dať reálnu nádej na úspech všetkých častí spoločnosti a pomôcť Európe k tomu, aby získala dynamickjšiu identitu.

(¹) KOM(2005) 548. Príloha, bod 7.

2.4 Stratégia Európa 2020 sa tematicky a cielene orientuje na tieto priority:

- vytváranie hodnôt prostredníctvom rastu založeného na znalostiach,
- zvýšenie vplyvu občanov v inkluzívnych spoločnostiach; nadobúdanie nových zručností, podporovanie tvorivosti a inovácie, rozvoj podnikania a bezproblémová zmena zamestnania budú mať rozhodujúci význam vo svete, ktorý bude ponúkať viac pracovných miest výmenou za väčšiu prispôsobivosť,
- vytváranie konkurencieschopného, prepojeného a ekologickejšieho hospodárstva.

2.5 Kríza vytvára priestor novým modelom rozvoja, rastu a spravovania vecí verejných. Nevyhnutným predpokladom zmeny sú lepšie a jednotné rámcové podmienky, čo sociálnym partnerom a občianskej spoločnosti dáva príležitosť prispieť praktickými a konkrétnymi nástrojmi.

2.6 Ľudský kapitál Európy by sa dal rýchlo využiť vytvorením PRIAZNIVÉHO prostredia, keby sa REALIZOVALI tieto jednoduché a reálne odporúčania:

10 hlavných krokov smerujúcich k zmene

1. VÍZIA – jednotná vízia pre Európu,
2. VZDELÁVANIE – podporovanie ambícií,
3. MOBILITA - vytváranie príležitostí na organizované vzdelávanie,
4. UVEDOMOVANIE SI RIZIKA - vedenie Európanov k tomu, aby prekonali obavy z rizika,
5. HNACIA SILA – podporovanie podnikateľského ducha,
6. ZODPOVEDNOSŤ – za európske projekty,
7. SPOLOČENSTVO – presadzovanie aktívneho občianstva,
8. IMPLEMENTÁCIA – politiky pre podnikateľov a malé a stredné podniky,
9. KONZULTÁCIA – platforma na diskusiu zainteresovaných strán,
10. PROPAGÁCIA – novej kultúry v médiách a prostredníctvom vyslancov.

2.7 Tieto odporúčania nesmú zostať úlohou jednej zainteresovanej strany, za ich realizáciu musia byť zodpovední všetci. V komplexnom a rýchlo sa meniacom svete potrebujú jednotlivci nové zručnosti a schopnosti, ak sa majú vyhnúť vylúčeniu. Sociálny dialóg môže mať vplyv na zmenu, ktorá umožní dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020 a rozvoj udržateľného podnikania. Musí sa vytvoriť celoeurópska tradícia umožňujúca jednotlivcom a organizáciám podnikáť.

2.8 Európska hodnota pri investovaní do podnikania:

Ak Vám dám 1 EUR a Vy dáte mne 1 EUR, každý z nás má 1 EUR.

Ak Vám vnuknem 1 myšlienku a Vy vnuknete mne 1 myšlienku, máme 2 myšlienky.

Podnikanie v Európe = 500 miliónov ľudí + 500 miliónov myšlienok + 500 miliónov činov.

Koľko z týchto myšlienok by nás mohlo vyvieť z krízy?

3. Európa dnes

3.1 V roku 2008 bola Európa vtiahnutá do finančnej krízy, ktorá síce vypukla v USA, no mala vážne dôsledky na hospodársku a sociálnu dimenziu spoločnosti. Príčiny krízy sú dobre zdokumentované, pričom Európa patrí zo strednodobého hľadiska k najpostihnutejším oblastiam.

3.2 V roku 2010 má Európa vyše 20 miliónov nezamestnaných. Väčšinu z tohto nevyužitého ľudského kapitálu tvoria mladí ľudia, ženy, starší pracovníci, migranti a iné zraniteľné skupiny. Ani verejný sektor zápasiaci s obrovskými deficitmi, ani veľké spoločnosti čeliace výzvam, ktoré prináša kríza a globalizácia, nebudú z krátkodobého hľadiska samostatne schopné vytvoriť tieto pracovné miesta. Mýtus o rýchlom návrate k výraznému rastu v EÚ je nereálny, pokiaľ nedôjde k štrukturálnym zmenám, pretože nezamestnanosť je predovšetkým štrukturálnym problémom, nie problémom hospodárskeho cyklu.

3.3 EÚ sa musí zamerať na hospodárstvo, udržateľné podnikanie, politiku zamestnanosti a sociálnu politiku. No pokračujúca globalizácia nebude čakať, kým Európa dohoní ostatných, hoci môže do veľkej miery prispieť k ich rozvoju. Európska dimenzia je príležitosťou na výmenu skúseností a nástrojov na vytvorenie silnejšej identity v samotnej Európe i navonok.

3.4 Dnešnú Európu tvorí 27 perspektívnych, súdržných a produktívnych členských štátov, ktorých susedné krajiny sa usilujú, aby mohli do Únie tiež vstúpiť. Európa má veľa silných stránok, ku ktorým patria mier, stabilita, rôznorodosť, systémy pravidiel, dobrá správa vecí verejných a solidarita. V Európe sa dôsledne rešpektujú sociálne hodnoty a jej územie. Z ekonomického hľadiska má Európa trh s 500 miliónmi ľudí a podniky s dobrým potenciálom rastu.

3.5 Teraz nastal čas, aby Európa maximalizovala naše kolektívne silné stránky.

4. Podnikanie – silná stránka Európy a mechanizmus na prekonanie krízy

4.1 V podnikaní ide o tvorbu bohatstva, ktoré Európu vyvedie z krízy. V Lisabonskej zmluve sa uznáva podnikanie a rôznorodosť hospodárskych subjektov. Teraz je potrebné nájsť nové spôsoby udržateľného podnikania ako dôležitej hnacej sily z hľadiska rastu a zachovania konkurencieschopnosti Európy.

4.2 Súčasťou toho bude hľadanie nových myšlienok a získanie dostatočnej dynamiky, ktorá bude v budúcnosti základom dôvery, dôveryhodnosti a trvalého rastu. Blahobyt podporí investície do vzdelávania, pracovných miest, zručností, produktivity, zdravotníctva a sociálnych podmienok, kde podnikanie, tvorivosť a inovácia predstavujú základné nástroje na dosiahnutie pokroku spoločnosti.

4.3 Rozsiahly súbor vedeckých, teoretických a empirických skúseností i reálna podnikateľská prax jasne preukázali spojitost medzi podnikaním a rastom ⁽²⁾. Podnikateľské združenia, odborové konfederácie, medzinárodné rozvojové agentúry, Svetová banka, Medzinárodná organizácia práce, OECD a mimovládne organizácie presadzujú podporu podnikania ako kľúčový nástroj rastu, rozvoja, odstraňovania chudoby a sociálneho začlenenia. V mnohých stanoviskách EHSV sú uvedené odporúčania, v ktorých sa uznáva význam podnikania v spoločnosti, a mnohé členské štáty disponujú osvedčenými postupmi vo vzťahu k podnikaniu.

4.4 Podnikanie bolo celosvetovo označené za hybnú silu inovácie, investovania a zmeny a ako také má nezastupiteľnú úlohu pri prekonávaní súčasnej hospodárskej situácie charakterizovanej vysokou mierou neistoty. V tomto kontexte predstavuje uznanie zručností a schopností prostredníctvom podni-

kania mechanizmus, ktorý umožňuje riešiť problémy a stavať na nových myšlienkach.

4.5 Hospodársky rozvoj bol v EÚ vždy v rovnováhe s veľkým úsilím o sociálnu dimenziu a musí to tak zostať aj pri začlenení podnikateľských aktivít do nášho každodenného života. V neobchodných oblastiach to zahŕňa:

— Podnikanie podporuje aj sociálne začlenenie a odstraňovanie chudoby, „pretože spoločnosť tvorí jadro analýzy inovácií“ ⁽³⁾, keďže mení svoje myslenie, prax a inštitúcie.

— Ochrana životného prostredia sa opiera o udržateľné zdroje energie a prispôsobenie sa klimatickým zmenám, čo povedie k novým pracovným postupom, ekologizácii pracovných miest a tvorbe nových „ekologických“ pracovných miest a technológií.

— Cestovný ruch, obnova a migrácia vrátane revitalizácie vidieckych a znevýhodnených regiónov si vynúti podnikateľské aktivity v záujme vytvárania pracovných miest a zmien infraštruktúry predovšetkým v takých oblastiach, ako sú obnova miest, poľnohospodárstvo, lesníctvo či cestovný ruch na ostrovoch ⁽⁴⁾ a agroturistika.

— V oblasti vzdelávania slúži tvorivosť na nachádzanie relevantných „hybných síl“, ktoré podnecujú „hlad“ po vedomostiach, a to s cieľom zabezpečiť, aby sa ľudia všetkých vekových kategórií a na všetkých úrovniach zapájali do učenia.

— Pri zdravotnej starostlivosti sa využívajú nové pracovné postupy a technológie na to, aby sa vytvorilo optimálne prostredie na zabezpečenie starostlivosti, výskumu a na poskytovanie liekov a ošetrovania.

— Demografické trendy si budú vyžadovať sociálnu adaptáciu, nové a tvorivé riešenia v oblasti infraštruktúry, služieb, pracovnej činnosti, ochrany rodiny i sociálnej ochrany.

— Oblasť činnosti mimovládnych organizácií vrátane osvetových a vzdelávacích projektov sú účinné a priekopnícke v mnohých sektoroch, v ktorých sú na prekonanie problémov spoločnosti potrebné nové riešenia.

⁽²⁾ Audretsch, D. B., Thurik, R. (2001): Linking Entrepreneurship to Growth, OECD Science, Technology and Industry Working Papers, 2001/2, OECD Publishing. doi: 10.1787/736170038056.

⁽³⁾ EUCIS-LLL Barcelona 2010.

⁽⁴⁾ Bornholme, Dánsko.

— Kapacita verejného sektora bude potrebovať riešenia, ak si má sektor zachovať rovnakú alebo dosiahnuť lepšiu úroveň služieb pri obmedzenom rozpočte.

4.6 Každý človek má talent, tvorivé myslenie a podnikateľského ducha a tieto vlastnosti možno obohatiť, ak prostredie takýmto aktivitám praje. Orientácia na jednotlivca pri súčasnom zohľadňovaní rôznorodosti má zásadný význam, pretože vylúčenie a diskriminácia predstavujú začarovaný kruh, ktorý ešte zhoršuje nerovnosť príležitostí: čím menej môžu ľudia využívať svoj potenciál, tým menšiu motiváciu na svoj rozvoj majú⁽⁵⁾. Predovšetkým v súčasnej Európe to môže ponúkať nové riešenia na zníženie vysokého počtu nekvalifikovaných a nezamestnaných ľudí. Prístup založený na rôznorodosti môže navyše pomôcť vytvoriť príležitosti pre väčší počet ľudí bez ohľadu na ich vek, pohlavie, rasu, schopnosti či sociálne podmienky.

4.7 Rad kolektívnych faktorov vytvára proaktívne prostredie ako predpoklad úspechu v akejkoľvek oblasti života, a to vrátane prekonania krízy:

— jasná VÍZIA s uskutočniteľným POSLANÍM a dosiahnuteľnými CIEĽMI,

— PROJEKT založený na SPOLOČNOM ÚČELE/SPOLOČNEJ IDENTITE,

— ZAMERANIE a „AKTÍVNY PRÍSTUP“,

— VEDENIE, ktoré podporuje individualitu spolu so silnými spoločnými HODNOTAMI.

5. 10 HLAVNÝCH KROKOV – zoznam možných krokov na vytvorenie priaznivého prostredia

Rast nevzniká vo vákuu – sú naň potrební rovnako zmýšľajúci ľudia, sieť a zainteresované strany. Napokon sú to tradície v spoločnosti, na pracovisku a doma, ktoré umožňujú jednotlivcom a organizáciám podnikáť, a to vrátane podpory vytvárania pracovných miest prostredníctvom malých podnikov a rastúcej ponuky kvalifikovaných pracovníkov. Zainteresované

strany, t. j. zamestnávateľa, odborové organizácie, mimovládne organizácie, verejný sektor a rozhodujúci činitelia, sa budú musieť spojiť a tak reagovať na zmenu kultúry a umožniť, aby z „podnikateľskej kultúry“ mohli ťažiť VŠETCI, čím by sa pomohlo nielen prekonať krízu, ale aj vyriešiť dlhodobé výzvy našej planéty.

5.1 Je potrebné prísť s **jasnou a jednotnou víziou pre Európu**⁽⁶⁾, doplnenou o stratégiu a konkrétne ciele. Jej súčasťou musí byť politické vedenie, ktoré by bolo povinné skladať účty za svoje činy, nieslo by zodpovednosť a malo by zmysel pre realitu. Musí sa znovu oživiť a dokončiť projekt jednotného trhu, ktorý prinesie hospodársky blahobyt pre všetkých, zvýšenú mobilitu, nové schopnosti, príležitosti na obchodovanie aj širšiu ponuku. Podnikanie pre všetkých sa musí stať prierezovou témou v každej oblasti politiky.

5.2 **Podnikateľské vzdelávanie** si v **celej Európe** ešte stále vyžaduje skutočnú angažovanosť vedúcich predstaviteľov, a to tak pokiaľ ide o vzdelávanie v rámci školských osnov, ako aj v súvislosti s celoživotným vzdelávaním. Podporovanie ambícií, tvorivosť a podnikanie si treba ceniť a nie zamieňať s obchodovaním či tvorbou zisku. Tvorivosť sa rozvíja učením vo formálnych i neformálnych systémoch. Vyučujúci musia byť v plnej miere zainteresovaní, aby sa zabezpečila správna komunikácia. Učitelia môžu zastávať odmietavý postoj k úzkej definícii, na základe ktorej sa podnikanie chápe ako založenie podniku, ale mohli by uvítať širšiu koncepciu podnikania ako kľúčovej schopnosti pre život. Na rozvoj aktivít a vyučovania možno využiť „podnikateľský rebríček“, čím by sa do tried vniesol „podnikateľský duch“⁽⁷⁾.

5.2.1 Učitelia potrebujú priekopnícke metódy, experimentálnu výučbu a mechanizmy, aby mohli študentom odovzdávať najnovšie zručnosti a oboznamovať ich s technológiami odrážajúcimi globalizáciu. Musia sami seba považovať za „sprostredkovateľov“, ktorí študentom pomáhajú stať sa nezávislejšími a prevziať iniciatívu za svoje vzdelanie. Účelná odborná príprava učiteľov, výmena osvedčených postupov a siete⁽⁸⁾, ako aj metódy a nástroje môžu učiteľom pomáhať v tom, aby sa prispôbili všetkým metódam vyučovania. V záujme podporenia prenosu vedomostí by sa mohli zväziť partnerstvá so zamestnávateľmi, odborními a mimovládnyimi organizáciami.

⁽⁶⁾ Občania musia pochopiť, že:

- I. Víziou pre Európu je vytvorenie Spojených štátov európskych, ktoré by boli otvorené svetu a v ktorých by sa rešpektovali všetky kultúry a jazyky.
- II Sila Európy spočíva vo vytvorení spoločného celku, v ktorom po stáročoch občianskych vojen a konfliktov vládne mier.
- III. EÚ predstavuje prosperujúci politický celok, ktorý ponúka maximum príležitostí na realizáciu snov jednotlivcov i kolektívov.
- IV. Byť Európanom znamená deliť sa o spoločné hodnoty, predovšetkým o cennú zmes individuálnych hodnôt (individuálne výkonnosti) a kolektívnych hodnôt.
- V. Výhoda občianstva EÚ spočíva v tom, že každý občan môže využívať európsku dimenziu v kultúrnej, hospodárskej či vedeckej oblasti, rozvíjať svoje individuálne zručnosti a kvalifikáciu pre svoju budúcnosť aj budúcnosť iných.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 309, 16.12.2006, s. 110.

⁽⁸⁾ Smerom k väčšej spolupráci a koherencii v podnikateľskom vzdelávaní, EK, marec 2010.

⁽⁵⁾ Hillman 1997.

5.3 Vytváranie príležitostí na organizovanú vzdelávaciu mobilitu sa musí stať pre Európanov prirodzeným javom. Prístup k vzdelaniu je rozhodujúcim činiteľom sociálneho začlenenia, účasti na politickom živote a vykonávania občianskych práv⁽⁹⁾. EHSV by mohol ako ambicióznou iniciatívu odštartovať diskusiu so zainteresovanými stranami o vzdelávacom systéme EÚ pre 21. storočie, ktorú by potom mohol navrhnúť rozhodovacím orgánom EÚ.

5.3.1 Vedomostný trojuholník (vzdelávanie, výskum, inovácia) zohráva rozhodujúcu úlohu pri podpore rastu a zamestnanosti v budúcnosti. Erasmus, Leonardo, Socrates a ďalšie programy musia byť otvorené pre všetkých a ľahšie prístupné, musia mať menej administratívnych prekážok a dávať správne podnety na zapojenie sa do nich. EHSV odporúča zaviesť Europass, do ktorého by sa zaznamenávali všetky vzdelávacie aktivity absolvované v Európe.

5.4 V záujme rozvoja produktívnej spoločnosti by bolo potrebné **viesť Európanov k tomu, aby prekonalí obavy z rizika** a osvojili si aktívny prístup a kultúru „kalkulovaného“ rizika. Prínos a úžitok tvorivosti a inovácie pre spoločnosť by sa mali vedome podporovať s cieľom odkloniť sa od negatívnej kultúry neúspechu, ktorá prevláda v dnešnej Európe.

5.4.1 Je potrebné uvažovať o inovačných mechanizmoch v oblasti prístupu k financovaniu. Medzi ne by mohli patriť mechanizmus mikroúverov (Progress, ESF, Jasmine, Jeremie a CIP) a mikropôžičky pre úverové družstvá a spoločné projekty⁽¹⁰⁾. Týmito nástrojmi možno podporovať nielen podnikateľov, ale aj udržateľnosť iniciatív zameraných na spoločnosť a rozvoj, najmä pokiaľ ide o mimovládne organizácie.

5.4.2 Súčasnú podporu inovácie treba prispôbiť tak, aby zodpovedali jej meniacej sa povahe (inovácia otvorená službám a orientovaná na užívateľa). Zvládnutie a obmedzenie komplexnosti, zvýšenie flexibility systémov, uľahčenie spolupráce a rýchlejší prístup k finančným prostriedkom – to všetko sú nástroje, ktorými sa dá urýchliť premena vedomostí na trhové produkty.

5.5 Podporovanie veľkých podnikov ako tvorcov a hnacej sily podnikateľského ducha. Je potrebné využívať kompetencie a talent všetkých pracovníkov, pretože pracovná sila v sebe skrýva mnohé praktické a duševné schopnosti.

⁽⁹⁾ BIG ISSUE, ACAF, Španielsko.

⁽¹⁰⁾ Príklady spoločných projektov a projektov v oblasti sociálneho začlenenia, ktoré vychádzajú z podnikateľských iniciatív, pozri na internetovej stránke www.european-microfinance.org.

Rozpoznávanie kompetencií a nehmotných aktív by sa malo podnietiť vypracovaním nových nástrojov na jeho podporu.

5.5.1 Mali by sa lepšie propagovať a podporovať možnosti pracovného umiestnenia a učňovská prax pre študentov a nezamestnaných.

5.5.2 Vytvorenie podnikového rámca na zriaďovanie odstepných závodov, v rámci ktorých by veľké podniky podporovali novátorov, pomáhali im a otvárali trhové príležitosti, by mohlo slúžiť na to, aby sa uvádzali na trh síce registrované, ale zatiaľ neuvedené patenty. Pri rozvoji vzťahov a podporovaní optimálneho pracovného prostredia je nevyhnutné zvážiť opatrenia na podporu výborov sociálneho dialógu a sociálnych partnerov, aby sa ujali posudzovania vplyvu v súvislosti so stratégiou zamestnanosti EÚ a stratégiou Európa 2020 a prispeli k nemu.

5.6 Na odôvodnenie investícií je potrebné vykonávať **hodnotenie dlhodobých cieľov európskych projektov**. Do úvahy by sa pritom mala brať udržateľnosť projektu, možnosť komerčného využitia úspešných výsledkov a stavania na týchto výsledkoch v prospech širšej spoločnosti.

5.6.1 Mohlo by to zahŕňať **medzigeneračné a viacodvetvové projekty** vrátane zoskupení, ktoré by umožnili, aby sa stretávali skúsenosti s novým spôsobom myslenia a spoločne využívali nové schopnosti, odbornosť, vedomosti a siete vo forme mentorských, resp. tútorských vzťahov. Podporovanie udržateľných hospodárskych projektov a „ekologických“ podnikateľov uvedomujúcich si výzvy, ktoré prináša zmena klímy a nedostatok zdrojov energie či fosílnych palív, upriami pozornosť na ochranu životného prostredia.

5.7 Presadzovanie iniciatív Spoločenstva a aktívneho občianstva na podporu projektov s európskou perspektívou, ktoré sú pre spoločnosť prínosom alebo ktoré spoločnosť iniciovalo. Prítom by sa mal brať ohľad na rôznorodosť a veľmi zraniteľné skupiny. Tento prístup by sa mohol tiež spojiť s dobrovoľným európskym certifikačným mechanizmom v oblasti podnikovej sociálnej zodpovednosti a možnosťou revízie iniciatív Spoločenstva.

5.8 Pevné odhodlanie realizovať politické opatrenia má zásadný význam z hľadiska podpory priaznivého prostredia pre začínajúcich podnikateľov. Malé a stredné podniky tvoria 98 % všetkých podnikov v EÚ. Rámec EÚ s dlhoročnou tradíciou rozvoja takýchto podnikov sa musí zachovať a vylepšiť⁽¹¹⁾:

⁽¹¹⁾ Malé a stredné podniky sa často považujú za najväčšiu skupinu podnikateľov. Odporúčania na podporu ich rastu vydala tak Európska konfederácia odborových zväzov (ETUC), ako aj Európska asociácia remesiel, malých a stredných podnikov (UEAPME) a nájdeme ich tiež v mnohých stanoviskách EHSV.

- **Iniciatíva „Small Business Act“ a zásada „najskôr myslieť v malom“** (myslia sa tým malé a stredné podniky) v mnohých členských štátoch ešte stále čakajú na silnú zaangažovanosť a v časoch krízy nespĺňajú očakávania. Musíme sa zaoberať otázkou lepšieho prístupu a účasti malých a stredných podnikov na projektoch EÚ a verejnom obstarávaní a snažiť sa o otvorené trhy, ktoré podnecujú podnikateľský rast. Interaktívne prostredie možno vytvoriť prostredníctvom podnikateľských inkubátorov, združení, vedeckých a technologických parkov či partnerstiev s akademickou obcou. Súčasťou by mohlo byť aj JEDNOTNÉ KONTAKTNÉ MIESTO EÚ ako zdroj informácií pre podnikateľov zo všetkých sektorov.
- Treba pouvažovať o **sociálnej záchranej sieti** pre samostatne zárobkovo činné osoby, ktorá by zohľadňovala špecifické aspekty podnikového riadenia, najmä pokiaľ ide o materstvo, starostlivosť o deti a ukončenie podnikania.
- **Schválenie štatútu európskej spoločnosti pre malé a stredné podniky v Rade**, čím sa zároveň podporí projekt jednotného trhu a uľahčia sa cezhraničné aktivity takýchto podnikov. Tento projekt, ktorý vzišiel z iniciatívy EHSV, dáva novým podnikateľom európsku identitu.
- **Zlepšenie informovanosti a väčšia podpora programu „Erasmus pre mladých podnikateľov“**⁽¹²⁾. Je nevyhnutné nájsť riešenia, ktoré by umožnili prilákať väčší počet hostiteľských podnikov, rozpoznať ich prínos a dosiahnuť tak skutočný výsledok. Mohlo by medzi ne patriť udeľovanie „Európskej podnikateľskej ceny“ a európskej značky alebo účasť na aktivitách s veľkou reprezentačnou hodnotou. Podnikatelia sa na rozdiel od pracovníkov len zriedka dočkajú osvedčenia o svojich schopnostiach či uznania spoločnosti za svoj prínos.

5.9 Využívanie odborných vedomostí prostredníctvom zriadenia platformy na diskusiu zainteresovaných strán o posilňovaní európskeho ducha a kultúry založenej na „inovácii a tvorivosti“. Podpora spolupráce medzi zainteresovanými stranami by mohla viesť k formulácii zosúladených a prierezových politických odporúčaní k takým témam, ako je

zlepšenie vzťahov medzi akademickou obcou a priemyslom, inovácia v komerčnom a nekomerčnom prostredí, mobilita výskumných pracovníkov, využívanie štrukturálnych fondov, celosvetové osvedčené postupy a zriadenie rámca na riešenie naliehavých záležitostí. Občiansky dialóg, ktorý má podporovať podnikateľského ducha na regionálnej úrovni, môže prispieť k tomu, že európsky podnikateľský profil bude zodpovedať 21. storočiu.

5.10 Propagácia novej kultúry prostredníctvom médií, so sieťou vyslancov a úspešných príkladov. Je potrebné presadzovať kultúru, v rámci ktorej sa uznáva podnikateľské myslenie a podporu tu nachádzajú iniciatívy týkajúce sa začínajúcich a rastúcich podnikov, sociálnych podnikateľov, inovácií vo verejnom sektore, tvorivosti na pracovisku, plánovania prevzatia podniku a účasti zamestnancov. Nová kultúra podnikania v Európe si vyžaduje schopnosť viesť a presadzovať ju prostredníctvom hovorcov či „vyslancov“.

6. Kríza je podnetom na to, aby Európa nielen uznávala potenciál svojich občanov, ale aby u nich tiež podporovala podnikateľského ducha a podnikateľské myslenie.

6.1 Táto kríza nebude jedinou, ktorej bude musieť Európa čeliť. S cieľom zabezpečiť jej pripravenosť na ďalšie výzvy sa musí pomocou 10 hlavných krokov vytvoriť dynamika, ktorá bude mechanizmom ďalšieho vývoja. Súčasťou bude:

- akčný plán,
- európska pracovná skupina pre podnikanie,
- platforma zainteresovaných strán,
- európsky summit a summit G20 o podnikaní,
- inovácia v Európe (stratégia Európa 2020).

6.1.1 EHSV by v blízkej budúcnosti mohol tieto myšlienky rozpracovať spolu so zainteresovanými stranami.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹²⁾ Program „Erasmus pre mladých podnikateľov“, Európska komisia – GR pre podnikanie a priemysel.